

GEBOORTE VAN BOERENBEDRIJF

New Delhi een totaal ander geluid horen. Ze gingen boos de straat op met karren en vrachtwagens en scan-deerden: "We hebben zelf genoeg mest, we hoeven jullie rotzooi niet."

Het is duidelijk dat de agrarische sector in Nederland drastisch moet

veranderen; doorgaan met overpro-duk-tie en milieuvervuiling is maatschappelijk niet meer te verantwoor-den. Maar hoe? Varkenshouders, tuinders, bloembollentelers en allerlei andere vertegenwoordigers uit de landbouwwereld discussiëren hier-over al enige tijd in het Nationaal

Landbouwdebat 'Ter Zake'. Medio volgend jaar hopen ze een nieuwe richting aan te kunnen geven.

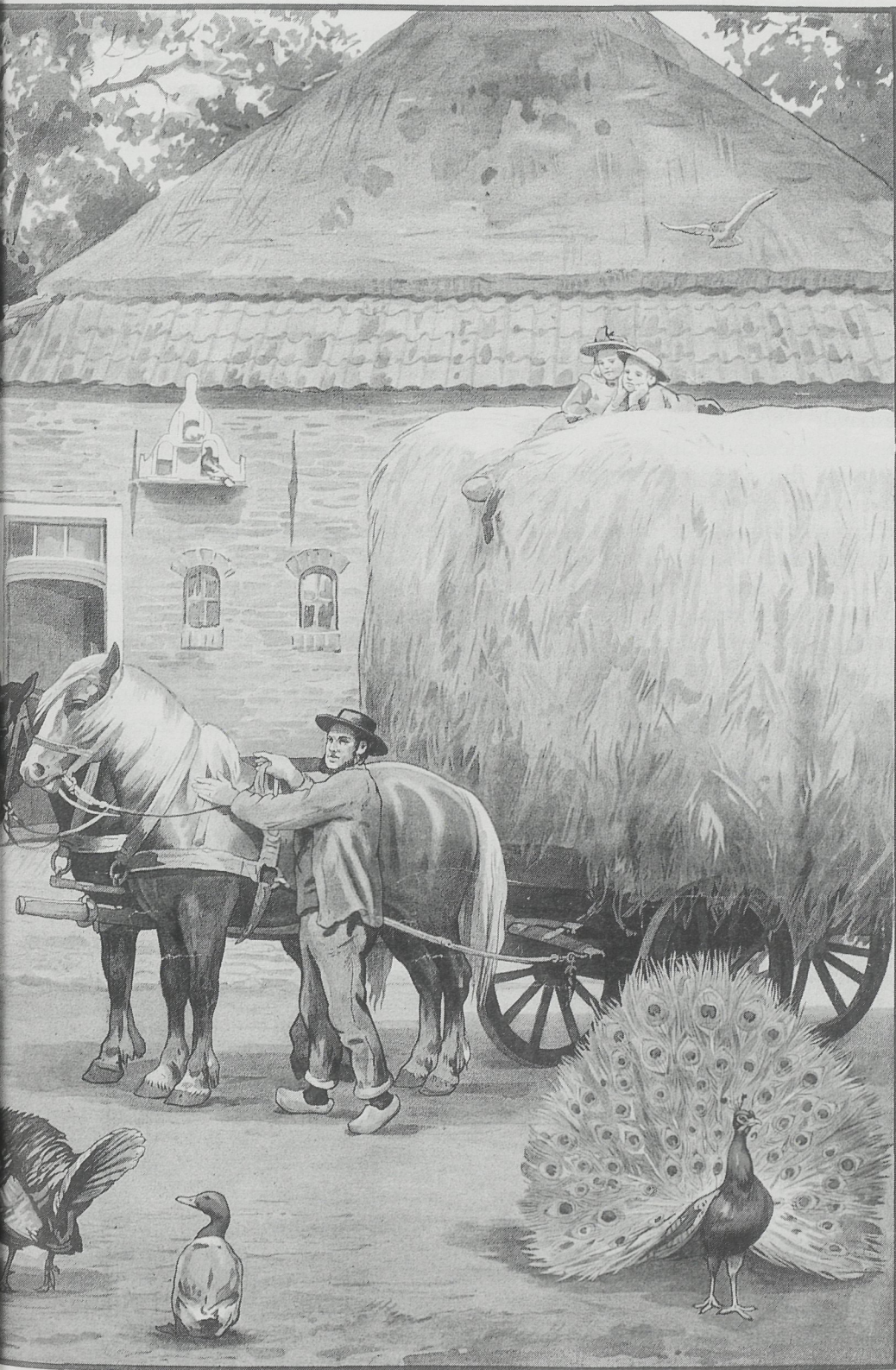
Aan de Landbouwuniversiteit Wageningen zit men ondertussen niet stil. De eerste ontwerpen voor een duurzame landbouw liggen klaar. Als het aan de hoogleraar ecologische landbouw *Eric Goewie* en hoogleraar productie-ecologie *Rudie Rabbinge*, ligt, gaat het Nederlandse platteland er in de toekomst heel anders uitzien.

De aaneengesloten groene biljartlakens en strakke akkers zullen in een groot deel van Nederland verdwijnen. De weiden worden in stukjes gehakt en onderbroken met de ribstructuur van de akkerbouw. Houtwallen en andere bosschages omzomen de stukjes grond. Op deze plekken schuilen roofdieren, die essentieel zijn in de biologische bestrijding van schadelijke diersoorten.

Deze veranderingen zouden in feite eerherstel betekenen voor het gemengde bedrijf dat vroeger algemeen voorkwam, en waarin de boer niet louter veehouder of akkerbouwer is, maar beide. Op het gemengde bedrijf is mest geen overtollig afvalprodukt is, maar wordt het benut op de akkers van het eigen bedrijf. Biologische bestrijders als sluipwespen en schimmels nemen er de taken over van bestrijdingsmiddelen en in plaats van uniformiteit viert de variatie hoogtij.

Godsvrucht

Tot in de jaren zestig was het gemengde bedrijf in Nederland de dominante bedrijfsvorm. De Wageningse landbouwhistoricus *Jan Bieleman* geeft daarvan in zijn boek 'Geschiedenis van de landbouw in Nederland, 1500-1950' een levendig beeld. Er was wel sprake van specialisatie in bepaalde landbouwprodukten maar akkerbouw en veeteelt hadden elkaar duidelijk nodig. Zo werd de mest van het vee gebruikt om de akkers vruchtbaar te maken. "Mest was geen afval, maar een godsvrucht", vertelt Bieleman. "De boeren in Brabant bijvoorbeeld lieten het vee zoveel mogelijk in de stal staan om geen grammetje te missen. Dat waren potstallen waar de boer de

WOLTERS NOORDHOFF